

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра історії та методики навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із навчальної роботи

М. Б. Боднар

28 серпня 2020р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність 014 Середня освіта (Історія)
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)

Кременець
2020

Робоча програма з курсу *Теорія і методика навчання історії для спеціальності 014 Середня освіта (Історія)* за рівнем вищої освіти перший (бакалаврський)

Укладач *Грицюк Лідія Костянтинівна*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри *історії та методики навчання*

Робоча програма затверджена на засіданні *кафедри історії та методики навчання*

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

Завідувачка кафедри

(підпис)

Скакальська І. Б.

1. Вступ

Курс “Теорія і методика навчання історії” спрямований на засвоєння студентами методології процесу навчання історії в школі як педагогічного феномену, розуміння сутності реформування вітчизняної системи освіти, необхідності суттєвого оновлення змісту і методик навчання, осучаснення форм і методів, що використовуються на уроці й позаурочній діяльності. Результатом навчання є формування інтегральних, загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю умов.

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Набуття гнучкого способу мислення, який надає можливість розуміти проблеми й задачі та використовувати потрібну інформацію й методологію для їх обґрунтованого вирішення;

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях та здатність до самостійного вивчення нових методів і форм роботи та використання новітніх педагогічних технологій у практичній діяльності, підвищення професійної майстерності;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з інших джерел, володіння навичками використання інформаційних і комунікаційних технологій у педагогічній діяльності;

- здатність до утвердження гуманістичних ідеалів, демократичних цінностей, мовного і культурного багатства українців, історії України й інших країн;

- здатність проводити дослідження на відповідному рівні та здатність до самостійного вивчення нових методів досліджень, до зміни наукового та науково-педагогічного профілю професійної діяльності, провадження дослідницької та інноваційної діяльності;

- здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово;

- здатність до прокладання й реалізації власної траєкторії навчання протягом життя; здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу, самостійного оволодіння новими знаннями.

- здатність обмірковувати й оцінювати власну роботу;

- здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність до аналізу, співставлення, порівняння педагогічних явищ, формування сучасного педагогічного мислення щодо входження системи вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти;

- здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя історії;

- критичне усвідомлення зв’язків між теперішніми подіями та минулими процесами;

- знання європейської історії у порівняльній перспективі;

- вільне володіння українською мовою, демонстрування її ресурсів, стильового багатства, вагомості суспільної ролі в державі;

- здатність та вміння використовувати надбання інших наук (українська ономастика, історія мистецтва, археологія, соціологія, філософія та ін.);

- усвідомлення методів і проблем із різних галузей історичного дослідження (економічні, соціальні, політичні, гендерні та ін.);

- здатність визначати теми досліджень, які можуть збагатити історичні знання та полеміку;
- знання з дидактичної історії та використання основ теорії і методології освіти в професійно-педагогічній діяльності;
- здатність правильно коментувати, анувати або редагувати тексти і документи, відповідно до критичних канонів дисципліни;
- знання місцевої та регіональної історії. Володіння інструментарієм регіональних та краєзнавчих досліджень;
- здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, обмін досвідом професійної діяльності, вміння діагностувати й корегувати власну професійну діяльність, оцінювати педагогічний досвід у галузі викладання історії в школі.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо- професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 11	Галузь знань: <i>01 Освіта/Педагогіка</i>	<i>нормативна</i>
Кількість модулів – 2	Спеціальність 014 Середня освіта (Історія)	Рік підготовки:
Кількість змістових модулів – 4		<i>3-й</i>
Загальна кількість годин – 330		Семестр
		<i>5–6-й</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5,5	Рівень вищої освіти перший <i>(бакалаврський)</i>	Лекції
		<i>70 год.</i>
		Практичні, семінарські
		<i>70 год.</i>
		Лабораторні
		<i>– год.</i>
		Самостійна робота
		<i>190 год.</i>
Вид контролю: <i>екзамен, екзамен</i>		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи:
для денної форми навчання: *42% – 58%*

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: надати студентам уявлення про зміст, організацію та методи навчання в залежності з віковими особливостями учнів, керуючись метою школи. Навчити студентів застосовувати різні методи та прийоми ведення навчально-виховної роботи, опираючись на засоби навчання як на уроках, так і в позаурочний час, вести методичні дослідження для покращення навчально-виховної роботи.

Завдання:

1) озброєння майбутніх вчителів історії змістом та педагогічними засобами навчання, знаннями та вміннями, необхідними для ефективної історичної освіти та розвитку учнів;

2) навчити студентів конкретизувати цілі навчання по класах, темах, уроках; підбирати зміст у відповідності з цілями та пізнавальними можливостями учнів; моделювати засоби, форми навчання з врахуванням змісту та пізнавальних можливостей учнів; програмувати результати навчання;

3) формування професійної спроможності майбутніх учителів історії автономно діяти з різними видами історичної інформації;

4) розвивати мислення студентів, визначати шляхи та засоби найбільш ефективного вирішення виховних завдань на уроках історії;

5) сформувати вміння вибудувати особистісно орієнтований, компетентнісний та діяльнісний підходи до навчання історії відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти низкою професійних компетентностей:

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати в професійній педагогічній діяльності в галузі середньої освіти або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 9 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 10 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 11 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенство права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та введення здорового способу життя.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 3 Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя історії.

ФК 7 Оперування у професійній діяльності базовими знаннями про особливості розвитку людства у різні періоди історії світу.

ФК 8 Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, обмін досвідом професійної діяльності, уміння діагностувати й коригувати власну професійну діяльність, оцінювати педагогічний досвід у галузі викладання історії в ЗЗСО.

ФК 10 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

ФК 12 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

ФК 13 Володіння методикою навчання історичних дисциплін ЗЗСО.

ФК 15 Здатність використовувати знання для самостійного оволодіння новими знаннями, критичної оцінки набутого досвіду.

Програмні результати навчання

Знання:

ПРН 1 Розуміти контекст, причини та наслідки історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3 Знати особливості нинішньої історичної картини світу, основні проблеми, суперечності та тенденції сучасного історичного дискурсу, його зв'язки з попередньою інтелектуальною історією.

ПРН 4 Розглядати суспільні явища у розвитку та в конкретно-історичних умовах певного часу; співставляти історичні події, явища з періодами (епохами), орієнтуватися в науковій періодизації історії.

ПРН 6 Бачити способи розв'язання творчих, проблемних завдань та принципи поєднання науково-предметних і дидактичних знань.

ПРН 7 Знати сучасні інтерактивні методи навчання школярів.

Уміння:

ПРН 10 Практично застосовувати знання та набуті вміння з методики викладання історії у професійній діяльності.

ПРН 11 Планувати, проєктувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із професійно-орієнтованих дисциплін.

ПРН 12 Застосовувати сучасні методики й технології для забезпечення якості освітнього процесу в ЗЗСО.

ПРН 13 Використовувати комп'ютерні та Інтернет-ресурси і методи для переробки історичних або споріднених даних.

ПРН 14 Діяти в межах етики професійних взаємин.

ПРН 16 Розробляти необхідну навчальну документацію ЗЗСО та користуватися нею.

ПРН 17 Застосовувати знання української мови за професійним спрямуванням на практиці.

ПРН 19 Зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до осіб, які навчаються, користуючись основними поняттями та термінами професійно-орієнтованих дисциплін з обраної спеціальності.

ПРН 20 Виявляти готовність приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування майбутніх наслідків на основі отриманих професійних знань.

ПРН 21 Здатність до самостійного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Методологічні та дидактичні засади визначення змістової компоненти навчання історії в сучасному загальноосвітньому закладі

Тема 1. Історія як наука

Сутнісні ознаки науки. Роль і значення науки в розвитку суспільства та освіти. Характерні особливості науки. Об'єкт, предмет, мета, функції, методи дослідження, понятійно-категоріальний апарат, мова опису, способи фіксації та нагромадження знань, історія появи, зрілість та розвиток науки. Класифікація наук. Процеси диференціації та інтеграції в науці. Особливості наукових знань. Історія як наука. Її особливості. Система історичних наук.

Тема 2. Історія як навчальний предмет

Навчальний предмет. Його сутнісні характеристики. Взаємозв'язок навчального предмету з наукою. Значення навчальних предметів в реалізації освітніх програм у закладах освіти різного рівня. Система навчаних предметів у загальноосвітньому закладі. Змістовий, часовий та діяльнісний компоненти навчального предмету. Основні дидактичні критерії відбору наукових знань у навчальний предмет. Особливості знань у навчальному предметі. Логіка побудови навчального предмету. Особливості історії як навчального предмету загальноосвітнього закладу. Структуризація історії як навчального предмету.

Тема 3. Методика навчання історії як предметна дидактика

Дидактика як педагогічна наука. Її характерні особливості та завдання як науки. Методика навчання як предметна дидактика. Історія появи методики навчання як навчального предмету та науки. Взаємозв'язок між дидактичними та методичними науковими та прикладними знаннями. Методика навчання

історії як наука та навчальний предмет. Зв'язок методики навчання історії з іншими науками. Методи наукових досліджень у методиці навчання. Роль методики навчання історії у підготовці учителя історії закладів загальної середньої освіти. Сучасні напрями розвитку методики навчання історії як науки.

Тема 4. Концептуальні засади змісту загальноосвітньої підготовки з історії

Поняття змісту освіти. Головні елементи змісту освіти. Фактори формування змісту загальної освіти. Рівні змісту загальної середньої освіти: глобальний, етапний, оперативний. Сутність глобального рівня змісту загальної середньої освіти. Реформування повної загальної середньої освіти в Україні. Відображення основних напрямів реформи загальної освіти у нормативно-правових документах. Державний стандарт базової і повної середньої освіти (2011). Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року (2016). Закон України «Про освіту» (2017). Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020). Структурні зміни в повній загальній середній освіті. Орієнтація на дитиноцентрований, діяльнісний та компетентнісний підходи у навчанні. Перехід від знаннєвої до компетентнісної парадигми в загальній освіті. Осучаснення цілей історичної освіти в новій українській школі.

Тема 5. Навчальні програми у вивченні історії

Етапний рівень змісту загальної середньої освіти. Освітня програма. Її сутнісні ознаки та структурні компоненти. Типова освітня програма. Навчальний план як складник освітньої програми. Типові навчальні плани закладів загальної середньої освіти початкового, базового та профільного рівнів. Річний навчальний план. Особливості індивідуального навчального плану для учнів загальноосвітнього закладу. Оперативний рівень змісту загальної середньої освіти. Навчальна програма. Сутнісні ознаки та структура навчальної програми. Способи побудови навчальних програм: лінійний, концентричний, модульний. Модельні навчальні програми з історії. Інтегрований підхід до викладання історії в загальноосвітньому закладі. Синхронізоване викладання курсів вітчизняної та всесвітньої історії. Процедура роботи учителя історії з навчальними програмами.

Тема 6. Підручники та навчальні посібники з історії

Підручники та навчальні посібники як відображення оперативного рівня змісту загальної середньої освіти. Підручники, навчальні посібники та допоміжна література з історії як носії навчального історичного матеріалу (НІМ). Компоненти навчального історичного матеріалу. Історичні факти та теорія. Класифікація історичних фактів (за О. Пометун і Г. Фрейманом). За сутністю: факт-подія, факт-явище, факт-процес. За складом: елементарні,

прості й складні. За характером дії: динамічні та відносно статичні. За значенням: головні та неголовні. Типові елементи складних фактів: час і місце дії; сукупність взаємопов'язаних подій; учасники подій, відомі діячі; матеріальне та природне середовище. Теоретичний компонент навчального історичного матеріалу. Основні складові змісту теорії історичної освіти. Історичні поняття різного ступеня складності узагальнення. Суттєві причинно-наслідкові та інші супутні зв'язки. Тенденції суспільного розвитку. Класифікація історичних понять в методиці навчання історії. За ступенем узагальненості: конкретно-історичні; загальноісторичні; соціологічні. За характером змісту: політичні; культурні. Класифікація зв'язків між подіями і явищами за змістом. Причинно-наслідкові, хронологічні та локальні зв'язки. Проблема відбору оптимальної кількості й співвідношення фактів і теорії у НІМ. Друковані та електронні підручники. Основні компоненти структури підручника. Текст (основний, додатковий, пояснювальний). Позатекстові елементи (ілюстративні матеріали, апарат орієнтування). Дидактичні вимоги до підручників. Варіативність підручників історії в закладах загальної середньої освіти. Критерії вибору підручника учителем для навчання історії.

Тема 7 Організаційні особливості навчальної діяльності в умовах загальноосвітнього закладу

Сутність поняття навчання в закладах загальної середньої освіти. Основні завдання навчання в загальноосвітньому закладі. Чинники ефективності навчання в реалізації освітніх програм. Організація навчального процесу в закладі загальної середньої освіти як важливий фактор його продуктивності. Форми здобуття освіти на всіх рівнях повної загальної середньої освіти: очна (денна, вечірня), дистанційна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж. Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, занять. Класно-урочна система освітнього процесу в загальноосвітньому закладі. Формування класів, міжкласних груп. Форми організації освітнього процесу в загальноосвітньому закладі. Урок, факультативне заняття. Ресурсне (інформаційне, науково-методичне, матеріально-технічне) забезпечення освітнього процесу в загальноосвітньому закладі.

Тема 8 Дидактичні засади процесу навчання у загальноосвітньому закладі

Основні функції процесу навчання в загальноосвітньому закладі: освітня, розвивальна, виховна. Дидактичні принципи здійснення освітнього процесу в загальноосвітньому закладі. Складові процесу навчання: викладання та учіння. Викладання як діяльність учителя. Основні складові діяльності учителя історії: проектувальна, організаційна, інформаційна, методична, корекційна, аналітична. Особливості процесу учіння. Знання, уміння, навички, компетентності. Основні компоненти та етапи процесу засвоєння знань учнем у вивченні історії. Сприйняття навчального матеріалу, усвідомлення, осмислення, розуміння, запам'ятовування, закріплення, узагальнення,

систематизація, застосування знань. Якість знань. Етапи формування умінь. Взаємозв'язок знань, умінь, компетентностей.

Тема 9 Учителі та школярі як суб'єкти освітнього процесу

Учитель як головний суб'єкт реалізації завдань освітнього процесу в загальноосвітньому закладі. Права педагогічного працівника визначені нормативними документами. Академічні свободи. Сертифікація. Законодавчі вимоги до педагогічних працівників. Дотримання принципів дитиноцентризму та педагогіки партнерства у відносинах з учнями та їхніми батьками, академічної доброчесності, забезпечення єдності навчання, виховання та розвитку учнів. Постійне підвищення своєї педагогічної майстерності. Атестація. Функціональні обов'язки учителя. Знання, уміння, професійні компетентності, творчість учителя історії. Здібності, притаманні учителям, їх розвиток. Учень як об'єкт і суб'єкт освітнього процесу в загальноосвітньому закладі. Реалізація права на отримання загальної середньої освіти. Забезпечення територіальної доступності загальної середньої освіти. Заборона дискримінації у сфері загальної середньої освіти. Право учнів на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та доброчесне оцінювання результатів навчання. Вікові особливості учнів закладів базової та профільної загальної освіти. Типізація учнів за ставленням до здобуття освіти, за громадською активністю, загальною культурою. Стилі та моделі діяльності учителів. Основні проблеми взаємин учителя з учнями в процесі навчання історії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Методичні основи процесуальної компоненти навчання історії у загальноосвітньому закладі

Тема 10 Типи навчання у загальноосвітньому закладі

Тип (вид, модель) навчання як методичне поняття. Догматичне навчання як історично першопочатковий тип навчання. Його особливості. Репродуктивний тип навчання. Характерні риси. Методика здійснення. Позитивні характеристики та недоліки. Проблемний тип навчання. Характерні риси. Методика здійснення. Позитивні характеристики та недоліки. Програмований тип навчання. Характерні риси. Методика здійснення. Позитивні характеристики та недоліки. Ітерактивний тип навчання. Характерні риси. Методика здійснення. Позитивні характеристики та недоліки. Домінуючі типи навчання історії на різних рівнях загальної середньої освіти. Інноваційність у навчанні історії. Творчий пошук нових продуктивних типів навчання історії в закладах загальної освіти.

Тема 11 Основні форми організації пізнавальної діяльності школярів

Поняття форми організації пізнавальної діяльності (ФОПД) учнів. Типізація форм організації пізнавальної діяльності за кількістю школярів, зайнятих в освітньому процесі. Еволюція домінування різних форм

пізнавальної діяльності учнів в історії загальної освіти. Фронтальна навчальна робота. Характерні особливості фронтальної ФОПД. Її переваги та недоліки. Методика використання фронтальної ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Групова навчальна робота учнів загальноосвітнього закладу. Характерні особливості групової ФОПД. Її позитивні риси та недоліки. Методика використання групової ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Кооперативна навчальна робота. Характерні особливості кооперативної ФОПД. Її позитивні риси та недоліки. Методика використання кооперативної ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Парна навчальна робота. Характерні особливості парної ФОПД. Її позитивні риси та недоліки. Методика використання парної ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Індивідуальна й індивідуалізована навчальна робота. Характерні особливості індивідуальної й індивідуалізованої ФОПД. Їх переваги та недоліки. Методика використання індивідуальної й індивідуалізованої ФОПД в процесі викладання історії в загальноосвітньому закладі. Методичні умови використання різних видів ФОПД під час навчання історії.

Тема 12-13 Основні засоби вивчення історії

Засоби навчання. Роль дидактичних засобів в активізації сприйняття навчальної інформації школярами. Різновиди засобів навчання: слухового, зорового, рухового сприймання. Основні функції засобів навчання. Слово (мовлення) учителя як основний засіб викладання історії. Функції усного слова: інформаційна, інструктивна, коментувальна, контрольна-оціночна, емоційно-виховна. Друковані засоби навчання історії. Роль і місце друкованого слова в навчальному процесі. Уміння необхідні учневі для навчальної роботи з підручником, навчальними посібниками, літературними творами, публіцистикою, довідниками. Види текстів: навчальний, науковий, науково-популярний, художній, документальний. Їх особливості. Роль наочності в навчанні історії. Різновиди наочності у вивченні історії: речові пам'ятки минулого (справжні, муляжі); зображувально-ілюстративна (образотворчі твори, ілюстрації, репродукції, фотографії); умовно-графічні, схематичні (карти, опорні конспекти, структурні схеми, ієрархічні схеми, функціональні структурно-логічні схеми, алгоритмічні блок-схеми, діаграми, графіки, таблиці, матриці); екранно-дисплейні (кінофільми, відеофільми, слайди, діафільми, діапозитиви); аудіальні (магнітофонні записи, радіо- і телепередачі, блоги). Їх суттєві характеристики та місце в навчальному процесі. Технічні та електронні засоби навчання (різноманітні види проекторів, плазмові телевізори, відеоманіфони, комп'ютери, відеокамери, цифрові фотоапарати, інтерактивні електронні дошки, покетбуки, планшети, смартфоні тощо) як технічні пристрої в освітньому процесі. Їх основні характеристики та дидактичні можливості. Методичні вимоги щодо використання технічно-електронних ресурсів та підвищення їхньої дидактичної ефективності в навчанні історії. Допоміжні засоби навчання: модераторні

дошки (коркові, магнітні), фліпчарти, модераційні валізи, симулятори (тренажери, стенди тощо). Методичні підходи до вибору засобів навчання у викладанні історії.

Тема 14 -15 Методи, технології та прийоми вивчення історії

Метод як ключове поняття в організації й реалізації процесу навчання. Багатоплановість цього явища в освітньому процесі. Різноманітність дидактичних підходів до класифікації методів навчання. Основні критерії поділу методів навчання на групи. За джерелом отримання знань: словесні; наочні; практичні. За логікою передачі та сприйняття навчальної інформації: індуктивний; дедуктивний; традуктивний. За рівнем пізнавальної активності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, часткового пошуку, дослідницький. Розробка багатомірних моделей методів навчання. Характеристика словесних методів навчання історії: розповідь, доповідь, інструктаж, коментування, обговорення, диспут, дебати, мозкова атака. Бесіда як провідний словесний метод у вивченні історії. Діалогічний і полілогічний характер бесіди. Значення запитань і відповідей в бесіді. Основні різновиди бесіди: вступна, пояснювально-ілюстративна, репродуктивна, контрольна-корекційна, евристична. Методичні вимоги до підготовки та проведення словесних методів навчання історії. Характеристика наочних методів навчання історії. Ілюстрація як метод використання статичної наочності в навчанні історії (речових пам'яток минулого; зображувально-ілюстративної; умовно-графічної, схематичної). Метод демонстрації як спосіб використання динамічних засобів наочності (умовно-схематичних, екранно-дисплейних, аудіовізуальних). Метод спостереження, його дидактичні можливості. Методичні умови використання методів наочності в навчанні історії. Характеристика практичних методів в навчанні історії. Робота з підручником під час вивчення історії в базовому та профільному загальноосвітньому закладі. Дидактичні ігри, їх особливості та роль у навчанні. Різновиди навчально-пізнавальних ігор у навчанні історії: вікторини, лото, пазли, малюнкові, конкурси, турніри, КВК, пізнавальні шоу, рольові (ретроспективні), імітаційні. Методика підготовки та проведення різних видів дидактичних ігор. Інші види практичних методів. Конспектування, складання тез, анотацій, словників, вибір цитат, необхідної інформації, написання есе, творів-роздумів, створення проектів, формування портфоліо учня тощо. Методичні умови оптимального вибору методів навчання у вивченні історії. Характерні особливості прийому як педагогічного поняття. Прийоми як прояв педагогічної творчості учителя історії. Технології у навчанні історії, їх характерні особливості.

Тема 16 Організація самостійної навчальної роботи школярів з вивчення історії

Самостійна навчальна робота школярів в освітньому процесі загальноосвітнього закладу, її роль. Значення самостійності та працездатності в

реалізації завдань самостійної навчальної роботи. Критерії класифікації видів самостійної навчальної роботи учнів. За дидактичною метою: вивчення нового матеріалу; закріплення та вдосконалення знань та вмінь; перевірка знань й умінь. За типом пізнавальної діяльності: репродуктивна (копіювальна), частково-пошукового характеру, дослідницька. За формою організації навчальної діяльності: фронтальна, групова, індивідуальна. За джерелом отримання знань: з навчальної книги; з дидактичного роздаткового матеріалу, з інтернету, власного дослідження. За результатом: підготовка завдань, виступів, повідомлень презентацій, конспектування, складання планів, тез, анотацій, написання рефератів, доповідей, звітів, есе тощо. За обсягом: достатнього, понаднормового, недостатнього обсягу. Особливості самостійної навчальної роботи учнів у навчанні історії. Методичні основи організації самостійної навчальної роботи школярів під час уроків. Самостійна навчальна робота учнів у позанавчальний час. Методичні умови організації самостійної домашньої навчальної роботи з історії. Роль учителя історії в організації дидактично-керуваної самостійної роботи школярів.

Тема 17 Активізація пізнавальної діяльності школярів у ході вивчення історії

Дидактичні та психологічні умови прояву інтелектуальної та особистісної активності учнів у вивченні історії. Домінантна та цілеспрямована діяльність учителя в активізації пізнавальної діяльності школярів. Пізнавальний інтерес учнів до історії. Пізнавальні здібності (загальні, групові і специфічні). Вплив факторів на розвиток здібностей дітей у навчанні історії. Загальні підходи до діагностики пізнавальних здібностей і можливостей учнів у навчанні історії. Проблема диференційованого підходу в навчанні історії. Концепція креативної освіти. Розвиток критичного мислення у школярів в процесі вивчення історії. Розвиток вміння критичного аналізу й оцінки історичних джерел. Технології, методи та прийоми формування критичного мислення на уроках історії (“Мозковий штурм”, прийом синектики, прийом ліквідації безвихідних ситуацій, стратегія “Ялинка”, прийом “Таблиця пропозицій”).

Змістовий модуль 3. Планування та реалізація завдань навчання історії на уроках в загальноосвітньому закладі

Тема 18 Особливості уроку як основної форми організації навчання історії у сучасній школі

Урок – основна форма організації навчально-виховного процесу з історії. Структура уроку. Наукові підходи до типології уроків. Класифікація за дидактичною метою. Вимоги до сучасного уроку історії. Педагогічний задум уроку, його відповідність поставленим завданням, можливостям учнів. Повноцінність історичного змісту; науковість знань; достовірність історичних фактів; застосування різноманітних джерел знань; відбір головних фактів для формування базових знань, ключових

проблем. Мотивація і диференціація навчання; високий ступінь самостійної розумової діяльності учнів, їх пізнавальної активності; залучення до роботи усіх учнів. Правильний вибір типу уроку, форм пізнавальної діяльності; засобів, методів, прийомів, технологій його проведення. Виховання інтересу до історії та виховання моральних якостей. Єдність діяльності учителя та учнів.

Тема 19 Методичні вимоги до календарно-тематичного планування

Необхідність календарно-тематичного планування в освітньому процесі загальноосвітнього закладу. Етапи календарно-тематичного планування уроків історії. Вивчення вимог Державного стандарту та освітніх програм щодо викладання історії. Опрацювання змісту модельних навчальних програм за відповідними класами та курсами історії. Вивчення структури та послідовності вивчення тем за обраними підручниками. Визначення перспективних цілей вивчення розділів і тем та тем доступних для самостійного вивчення учнями. Розміщення тем за календарними термінами. Методичні основи календарного планування у навчанні історії.

Тема 20 Методичні вимоги до поурочного планування

Основні етапи підготовки учителя до уроку. Визначення місця уроку у реалізації загальних цілей історичної освіти в цілому, конкретного курсу, розділу. Структурно-методичний аналіз змісту навчального історичного матеріалу уроку. Визначення головних і неголовних фактів, результатів емпіричного вивчення фактів, теоретичні поняття, результати теоретичного вивчення навчального матеріалу. Засоби, методи, прийоми, технології навчання. формулювання цілей та очікуваних результатів уроку. Аналіз складу учнів конкретного класу, їх рівень пізнавальних можливостей. Остаточний вибір методичного варіанту уроку. Передбачення типу та структури уроку. Методичні основи складання плану-конспекту уроку. Основні компоненти уроку передбачені в плані-конспекті: тема уроку, цілі та очікувані результати, перелік засобів та обладнання, план змісту уроку, зміст навчального матеріалу, регламент проведення окремих етапів, методика організації роботи. Методичні вимоги до підготовки вчителя до уроку історії. Навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності учителя історії.

Тема 21 Методичні основи аналізу уроку

Основні складові аналізу уроку історії. Вимоги до змісту навчального матеріалу. Повноцінність історичного змісту, науковість навчального історичного матеріалу уроку; вірогідність історичних фактів; застосування різноманітних джерел знань; достатність і структурованість навчального історичного матеріалу для формування базових знань та розв'язання ключових проблем. Вимоги до методики проведення уроку. Педагогічний

задум уроку, його відповідність очікуваним результатам; мотивація і диференціація навчання; рівень самостійної розумової діяльності учнів, їх пізнавальної активності; виховання інтересу до історії; правильний вибір типу і структури уроку, засобів, методів, прийомів, технологій його проведення в залежності від очікуваних результатів, змісту уроку, пізнавальним можливостям учнів. Психолого-гігієнічні вимоги до організації уроку. Педагогічний такт учителя. Культура мовлення, емоційність, темп мовлення. Врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів. Контакт з класом, наявність активної взаємодії та співпраці. Уміння організувати поведінку і дисципліну школярів. Дотримання санітарно-гігієнічних норм. Загальний висновок про результативність уроку.

Тема 22 Методика проведення уроку вивчення нового навчального матеріалу

Основні структурні компоненти уроку вивчення нового навчального матеріалу. Організаційний момент уроку. Актуалізація опорних знань, умінь та уявлень учнів, підготовка школярів до сприйняття нової теми. Мотивація навчальної діяльності, стимулювання інтересу до обговорюваної теми. Оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів. Вивчення нового матеріалу (його первинне сприйняття). Осмислення нових знань і умінь. Систематизація й узагальнення нових знань і умінь на перетворюючому і творчому рівнях. Підведення підсумків уроку. Інструктаж з домашнього завдання. Методичні вимоги до здійснення всіх етапів уроку історії з вивчення нового навчального матеріалу.

Тема 23 Методика проведення уроку формування та вдосконалення умінь і навичок

Основні структурні компоненти уроку з формування та вдосконалення умінь і навичок. Організаційний момент уроку. Актуалізація опорних знань, умінь та уявлень учнів, підготовка школярів до сприйняття нової теми. Мотивація навчальної діяльності, стимулювання інтересу до обговорюваної теми. Оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів. Вивчення нового матеріалу (його первинне сприйняття). Осмислення нових знань і умінь. Систематизація й узагальнення нових знань і умінь на перетворюючому і творчому рівнях. Підведення підсумків уроку. Інструктаж з домашнього завдання. Методичні вимоги до здійснення всіх етапів уроку історії з формування та вдосконалення умінь і навичок.

Тема 24 Методика проведення уроку закріплення та застосування знань, умінь і навичок

Основні структурні компоненти комбінованого уроку із закріплення та застосування знань, умінь і навичок. Організаційний момент уроку. Актуалізація опорних знань, умінь та уявлень учнів, підготовка школярів до сприйняття нової теми. Мотивація навчальної діяльності, стимулювання інтересу до обговорюваної теми. Оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів. Осмислення нових знань і умінь. Систематизація й узагальнення нових знань і умінь на перетворюючому і творчому рівнях. Підведення підсумків уроку. Інструктаж з домашнього завдання. Методичні вимоги до здійснення всіх етапів уроку історії із закріплення та застосування знань, умінь і навичок.

Тема 25 Методика проведення уроку узагальнення та систематизації знань

Основні структурні компоненти уроку узагальнення та систематизації знань. Організаційний момент уроку. Актуалізація опорних знань, умінь та уявлень учнів, підготовка школярів до сприйняття нової теми. Мотивація навчальної діяльності, стимулювання інтересу до обговорюваної теми. Оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів. Систематизація й узагальнення нових знань і умінь на перетворюючому і творчому рівнях. Підведення підсумків уроку. Інструктаж з домашнього завдання. Методичні вимоги до здійснення всіх етапів уроку історії з узагальнення та систематизації знань.

Тема 26 Методика проведення уроку контролю і корекції знань, умінь та навичок

Основні структурні компоненти уроку контролю і корекції знань, умінь та навичок. Організаційний момент уроку. Актуалізація опорних знань, умінь та уявлень учнів, підготовка школярів до контролю і корекції. Мотивація навчальної діяльності, стимулювання інтересу до перевірки знань, умінь та навичок. Контроль та корекція знань і умінь школярів. Систематизація й узагальнення здобутих знань і умінь на перетворюючому і творчому рівнях. Підведення підсумків уроку. Методичні вимоги до здійснення всіх етапів уроку історії з контролю і корекції знань, умінь та навичок.

Тема 27 Методика проведення комбінованого уроку

Основні структурні компоненти комбінованого уроку. Організаційний момент уроку. Актуалізація опорних знань, умінь та уявлень учнів, підготовка школярів до сприйняття нової теми. Мотивація навчальної діяльності, стимулювання інтересу до обговорюваної теми. Оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів. Вивчення нового матеріалу (його первинне сприйняття). Осмислення нових знань і умінь. Систематизація й узагальнення нових знань і умінь на перетворюючому і творчому рівнях. Підведення підсумків уроку.

Інструктаж з домашнього завдання. Перевірка знань і умінь. Методичні вимоги до здійснення всіх етапів комбінованого уроку історії.

Тема 28 Методичні основи організації вивчення вибіркового курсу з історії

Передбачення типовим навчальним планом додаткових годин на спеціальні курси, факультативні курси та індивідуальні заняття. Факультативні курси як засіб задоволення пізнавальних інтересів та освітніх потреб учнів у галузях профільного напрямку, або не пов'язаних з обраним профілем навчання в старшій середній школі. Факультативи за суспільно-гуманітарним профілем, що розширюють обрану спеціалізацію закладу освіти, світоглядне спрямування (етика, історія релігій та культур, риторика, логіка, рідний край тощо) Визначення варіативної складової навчального плану закладом загальної середньої освіти і відображення в навчальних планах закладів освіти. Врахування особливостей організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів, особливості регіону, рівень навчально-методичного забезпечення закладу. Вибір учителем історії проблематики факультативу, складання його навчальної програми. Організація проведення занять. Основні форми організації освітнього процесу факультативів: екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, прес-конференції, ділові ігри тощо. Методичні основи проведення факультативів з історії.

Змістовий модуль 4. Методика компетентнісного навчання історії в основній школі

Тема 29 Потенціал історії щодо формування ключових компетентностей

Основні риси ключових компетентностей школяра загальноосвітнього закладу: багатофункціональність, надпредметність і міждисциплінарність, багатовимірність. Значення навчання історії у формуванні ключових компетентностей. Спілкування державною (і рідною, в разі відмінності) мовами. Спілкування іноземними мовами. Математична компетентність. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. Інформаційно-цифрова компетентність. Уміння вчитися впродовж життя. Ініціативність і підприємливість. Соціальна та громадянська компетентності. Обізнаність та самовираження у сфері культури. Екологічна грамотність і здорове життя.

Тема 30 Методика формування хронологічної компетентності

Хронологічна компетентність як важливий складник історичної компетентності. Мета вивчення хронології в історії загальноосвітнього навчального закладу. Хронологічні уявлення як відображення у свідомості учнів послідовності, тривалості та синхронності перебігу історичних подій, явищ, процесів, відтворення образів минулого. Їх формування. Основні

категорії історичного часу: рік, століття, тисячоріччя, ера. Хронологічні вміння як способи роботи з історичними датами / подіями з метою локалізації та систематизації фактів минулого в часі. Різновиди базових хронологічних умінь. Робота з хронологічними таблицями. Хронологічні задачі, хронологічні диктанти. Методичні основи формування хронологічних уявлень та умінь учнів загальноосвітнього закладу.

Тема 31 Методика формування просторової компетентності

Просторова компетентність як відображення та локалізація історичних подій в просторі. Роль історичної карти у формуванні просторової компетентності. Історична карта як різновид наочності із умовно-графічним просторовим зображенням історичних об'єктів та фактів. Контурні карти, їх місце в освітньому процесі. Методичні умови ефективної роботи з історичними картами. Просторові уявлення в навчанні історії як відтворення у свідомості учнів картинного чи умовно-графічного образу місцезрештування історико-географічних об'єктів та фактів. Картографічні вміння як здатність учнів сприймати й досліджувати факти та об'єкти в історичному просторі з допомогою історичних карт. Основні підходи до роз'яснення побудови і способів читання історичних карт. Методи і прийоми роботи з картами на уроках історії. Методичні основи формування просторових компетентностей учнів загальноосвітнього закладу.

Тема 32 Методика формування інформаційної компетентності

Інформаційна компетентність як вміння учнів працювати з джерелами історичної інформації. Завдання інформаційних умінь: критично аналізувати й оцінювати історичні джерела, виявляти тенденційну інформацію, пояснювати її необ'єктивність тощо. Історичні джерела – найефективніший засіб формування історичної компетентності школяра. Основні методи роботи з історичними джерелами: лабораторний, документації, ілюстративний, дослідницький. Сучасні підходи до використання історичних документів на засадах мультиперспективності, як процесу дослідження історичних подій у багатьох ракурсах, як потреба оцінювати історичні події з різних точок зору. Надбання та недоліки цього принципу. Методика покрокового аналізу історичного документа у формуванні умінь роботи з писемними джерелами. Практичні заняття з історії як провідна форма формування інформаційної компетентності учнів.

Тема 33 Методика формування логічної компетентності

Логічне мислення як вид мислення, що оперує поняттями, судженнями і умовиводами з використанням законів логіки. Головні логічні операції: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування та узагальнення. Зміст логічного компоненту історичної компетентності учня: здатність аналізувати, пояснювати історичні факти, формулювати теоретичні поняття і зв'язки, положення, концепції. Логічні вміння учнів в навчанні історії: визначати і

застосовувати поняття як інструмент пізнання нового; співставляти і порівнювати явища і процеси, визначаючи спільне, відмінне та аналогічне; визначати причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ та подій, суттєві зв'язки й тенденції історичного розвитку; формулювати на основі фактів висновки та обґрунтовувати їх, будувати доведення і міркування; аналізувати, синтезувати і узагальнювати значний обсяг інформації у певній системі (в усній, письмовій та наочній формі); проводити нескладні дослідження, проектуючи власну діяльність. Методи та прийоми формування логічних умінь учнів в навчанні історії.

Тема 34 Методика формування аксіологічної компетентності

Ставлення як сформована на основі переконань стійка позитивна чи негативна оцінка особою об'єктів матеріального чи духовного світу. Фундаментальні базові цінності демократичного суспільства: людина, її життя, її природні права і свободи тощо. Інструментальні похідні цінності, що забезпечують існування і функціонування демократичного суспільства: народовладдя, верховенство права, багатопартійність, толерантність, свобода слова та ін. Особистісні цінності як освоєння конкретними індивідами суспільних цінностей, набуття ними особистісного смислу та значущості певних об'єктів, подій, явищ тощо. Формування ціннісних орієнтацій, переконань, ідеалів. Утворенням в особистості відносно стійких моделей поведінки й діяльності. Вимоги до історичного змісту: гуманність, інтегрованість, полікультурність, багатоаспектність і альтернативність, рефлексивність. Аксіологічні уміння. Методичні підходи до формування в учнів у навчальній історії аксіологічних вмінь і ставлень. Навчання учнів відрізняти думку від історичного факту. Робота учителя історії з суперечливими, контроверсійними і вразливими питаннями в історичній науці. Методичні основи формування аксіологічної компетентності у викладанні історії.

Тема 35 Контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів

Поняття про контроль в навчанні. Контроль як процедура визначення обсягу й рівня якості засвоєного навчального матеріалу. Структура контролю в навчанні. Перевірка знань, умінь, навичок, компетентностей. Оцінювання навчальних досягнень учнів. Облік результатів контролю. Функції контролю успішності. Типові помилки у здійсненні контролю та їх наслідки. Види контролю в загальноосвітньому закладі: попередній, поточний, тематичний, періодичний. Підсумковий: екзамени, державна атестація, ЗНО. Форми контролю: фронтальна, групова, індивідуальна, самоконтроль. Методи контролю: спостереження за навчальною роботою, усні, письмові, графічні, практичні методи. Прийоми перевірки успішності учнів. Тестування у ході вивчення історії. Переваги і недоліки тестового контролю. Основні види і форми тестових завдань. Оцінювання успішності учнів. Позитивні характеристики та недоліки оцінювання. Критерії і норми оцінювання учнів у

ході вивчення історії. Методичні вимоги до застосування контролю й оцінювання знань учнів у навчанні історії.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					Самост. робота
		Лекції	Практ.	Лаборат	Індивід.		
1	2	3	4	5	6	7	
Модуль 1							
Змістовий модуль 1. Методологічні та дидактичні засади визначення змістової компоненти навчання історії в сучасному загальноосвітньому закладі							
Тема 1. Історія як наука	8	2	2			4	
Тема 2. Історія як навчальний предмет	8	2	2			4	
Тема 3. Методика навчання історії як предметна дидактика	8	2	2			4	
Тема 4. Концептуальні засади змісту загальноосвітньої підготовки з історії	9	2	2			5	
Тема 5. Навчальні програми у вивченні історії	10	2	2			6	
Тема 6. Підручники і навчальні посібники з історії	10	2	2			6	
Тема 7 Організаційні особливості навчальної діяльності в умовах загальноосвітнього закладу	8	2	2			4	
Тема 8 Дидактичні засади процесу навчання у загальноосвітньому закладі	9	2	2			5	
Тема 9 Учителі та школярі як суб'єкти освітнього процесу	10	2	2			6	
Разом за змістовим модулем 1	80	18	18			44	
Змістовий модуль 2. Методичні основи процесуальної компоненти навчання історії у загальноосвітньому закладі							
Тема 10 Типи навчання у загальноосвітньому закладі	10	2	2			6	
Тема 11 Основні форми організації пізнавальної	12	2	2			8	

діяльності школярів							
Тема 12-13 Основні засоби вивчення історії	22	4	4			14	
Тема 14 -15 Методи, технології та прийоми вивчення історії	24	4	4			16	
Тема 16 Організація самостійної навчальної роботи школярів з вивчення історії	10	2	2			6	
Тема 17 Активізація пізнавальної діяльності школярів у ході вивчення історії	12	2	2			8	
Разом за змістовим модулем 2	90	16	16			58	
Модуль 2							
Індивідуальне науково-дослідне завдання	10					10	
Модуль 3 Змістовий модуль 3. Планування та реалізація завдань навчання історії на уроках в загальноосвітньому закладі							
Тема 18 Особливості уроку як основної форми організації навчання історії у сучасній школі	6	2	2			2	
Тема 19 Методичні вимоги до календарно-тематичного планування	7	2	2			3	
Тема 20 Методичні вимоги до поурочного планування	7	2	2			3	
Тема 21 Методичні основи аналізу уроку	7	2	2			3	
Тема 22 Методика проведення уроку вивчення нового навчального матеріалу	7	2	2			3	
Тема 23 Методика проведення уроку формування та вдосконалення умінь і навичок	8	2	2			4	

Тема 24 Методика проведення уроку закріплення та застосування знань, умінь і навичок	8	2	2			4	
Тема 25 Методика проведення уроку узагальнення та систематизації знань	8	2	2			4	
Тема 26 Методика проведення уроку контролю і корекції знань, умінь та навичок	7	2	2			3	
Тема 27 Методика проведення комбінованого уроку	7	2	2			3	
Тема 28 Методичні основи організації вивчення вибіркових курсів з історії	8	2	2			4	
Разом за змістовим модулем 3	80	22	22			36	
Змістовий модуль 4. Методика компетентнісного навчання історії в основній школі							
Тема 29 Потенціал історії щодо формування ключових компетентностей	8	2	2			4	
Тема 30 Методика формування хронологічної компетентності	9	2	2			5	
Тема 31 Методика формування просторової компетентності	9	2	2			5	
Тема 32 Методика формування інформаційної компетентності	9	2	2			5	
Тема 33 Методика формування логічної компетентності	8	2	2			4	
Тема 34 Методика формування аксіологічної компетентності	8	2	2			4	

Тема 35 Контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів	9	2	2			5	
Разом за змістовим модулем 4	60	14	14			32	
Усього годин	320	70	70				
Модуль							
Індивідуальне науково-дослідне завдання	10					10	
Усього годин	330	70	70			190	

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія як наука	2
2	Історія як навчальний предмет	2
3	Методика навчання історії як предметна дидактика	2
4	Концептуальні засади змісту загальноосвітньої підготовки з історії	2
5	Навчальні програми у вивченні історії	2
6	Підручники і навчальні посібники з історії	2
7	Організаційні особливості навчальної діяльності в умовах загальноосвітнього закладу	2
8	Дидактичні засади процесу навчання у загальноосвітньому закладі	2
9	Учителі та школярі як суб'єкти освітнього процесу	2
10	Типи навчання у загальноосвітньому закладі	2
11	Основні форми організації пізнавальної діяльності школярів	2
12	Основні засоби вивчення історії	2
13	Основні засоби вивчення історії	2
14	Методи, технології та прийоми вивчення історії	2
15	Методи, технології та прийоми вивчення історії	2
16	Організація самостійної навчальної роботи школярів з вивчення історії	2

17	Активізація пізнавальної діяльності школярів у ході вивчення історії	2
18	Особливості уроку як основної форми організації навчання історії у сучасній школі	2
19	Методичні вимоги до календарно-тематичного планування	2
20	Методичні вимоги до поурочного планування	2
21	Методичні основи аналізу уроку	2
22	Методика проведення уроку вивчення нового навчального матеріалу	2
23	Методика проведення уроку формування та вдосконалення умінь і навичок	2
24	Методика проведення уроку закріплення та застосування знань, умінь і навичок	2
25	Методика проведення уроку узагальнення та систематизації знань	2
26	Методика проведення уроку контролю і корекції знань, умінь та навичок	2
27	Методика проведення комбінованого уроку	2
28	Методичні основи організації вивчення вибіркового курсу з історії	2
29	Потенціал історії щодо формування ключових компетентностей	2
30	Методика формування хронологічної компетентності	2
31	Методика формування просторової компетентності	2
32	Методика формування інформаційної компетентності	2
33	Методика формування логічної компетентності	2
34	Методика формування аксіологічної компетентності	2
35	Контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів	2

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
----------	------------	-----------------

1	Історія як наука	4
2	Історія як навчальний предмет	4
3	Методика навчання історії як предметна дидактика	4
4	Концептуальні засади змісту загальноосвітньої підготовки з історії	5
5	Навчальні програми у вивченні історії	6
6	Підручники і навчальні посібники з історії	6
7	Організаційні особливості навчальної діяльності в умовах загальноосвітнього закладу	4
8	Дидактичні засади процесу навчання у загальноосвітньому закладі	5
9	Учителі та школярі як суб'єкти освітнього процесу	6
10	Типи навчання у загальноосвітньому закладі	6
11	Основні форми організації пізнавальної діяльності школярів	8
12	Основні засоби вивчення історії	7
13	Основні засоби вивчення історії	7
14	Методи, технології та прийоми вивчення історії	8
15	Методи, технології та прийоми вивчення історії	8
16	Організація самостійної навчальної роботи школярів з вивчення історії	6
17	Активізація пізнавальної діяльності школярів у ході вивчення історії	8
18	Особливості уроку як основної форми організації навчання історії у сучасній школі	2
19	Методичні вимоги до календарно-тематичного планування	3
20	Методичні вимоги до поурочного планування	3
21	Методичні основи аналізу уроку	3
22	Методика проведення уроку вивчення нового навчального матеріалу	3
23	Методика проведення уроку формування та вдосконалення умінь і навичок	4
24	Методика проведення уроку закріплення та застосування знань, умінь і навичок	4

25	Методика проведення уроку узагальнення та систематизації знань	4
26	Методика проведення уроку контролю і корекції знань, умінь та навичок	3
27	Методика проведення комбінованого уроку	3
28	Методичні основи організації вивчення вибіркового курсів з історії	4
29	Потенціал історії щодо формування ключових компетентностей	4
30	Методика формування хронологічної компетентності	5
31	Методика формування просторової компетентності	5
32	Методика формування інформаційної компетентності	5
33	Методика формування логічної компетентності	4
34	Методика формування аксіологічної компетентності	4
35	Контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів	5

Критерії оцінювання

1–34 бали незадовільно з бов'язковим повторним вивченням (F).
Студент не засвоїв навчальний матеріал

35–59 бали незадовільно з можливим повторним складанням (FX).
Студент може назвати одне-два методичних поняття, не визначаючи його сутність; вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих; може простими реченнями розповісти про методи навчання; впізнати за описом форми, методи навчання; має загальне уявлення про типи уроків, визначає послідовність побудови уроків різних типів.

60–63 бали задовільно (E). Студент може репродуктивно відтворити частину навчального матеріалу, з використанням понять та термінів; визначити окремі ознаки понять, назвати основні типи уроків, форми організації навчальної діяльності; за допомогою викладача співвіднести можливість застосування на практиці теоретичного матеріалу.

64–73 бали задовільно (D). Студент може самостійно відтворити основний зміст навчального матеріалу з використанням понять та термінів; у цілому володіє термінологією; може продемонструвати послідовність вивчення фактичного матеріалу, користуватися за допомогою викладача джерелами інформації; встановити послідовність структурних елементів уроків різних типів.

74–81 бали добре (С). Студент у цілому послідовно і логічно самостійно відтворює навчальний матеріал, виявляє розуміння методичної термінології, дає загальну характеристику навчальному процесу; виокремлює окремі ознаки спеціалізованих та комбінованих уроків; робить аргументовані висновки; порівнює і систематизує та аналізує історичні джерела та методичну літературу.

82–89 бали добре (В). Студент в достатній мірі володіє навчальним матеріалом та використовує набуті знання для розв'язання нової навчальної проблеми; виявляє розуміння методичної роботи вчителя історії в школі; робить аргументовані висновки; вміє рецензувати відповіді інших студентів; знає зміст і форми позаурочної роботи з історії.

90–100 бали відмінно (А). Студент володіє глибокими знаннями з методики викладання історії, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати; може аналізувати інформацію, співвідносити класичні методи навчання та новітні технології викладання історії в їх багатоаспектному вимірі; уміє виокремлювати проблему і визначити шляхи її розв'язання; самостійно добирає інформацію, аналізує та узагальнює її; має глибокі і міцні знання, здатний презентувати власну інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) навчального процесу на сучасному етапі.

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Підготовка методичного портфоліо за такими змістовими компонентами:

1. Зміст портфоліо (аркуш, на якому вказуються всі матеріали, які розміщені в портфоліо, із зазначенням сторінок).
2. Аналіз і порівняння двох підручників з навчального курсу для 5-го класу «Вступ до історії» за методичними критеріями та вимогами у формі порівняльної таблиці.
3. План-конспект уроку за передбаченою схемою і структурою.
4. Конспект проведеного мікровикладання.
5. Звіт про ознайомлення з методикою роботи та педагогічним досвідом учителя-методиста історика (за вибором) обсягом 5–6 стор. (сторінка – 300–320 слів комп'ютерного набору 14-м кеглем через 1,5 інтервалу).
6. Сценарій рольової гри за обраною темою для 6-го класу обсягом 5–6 стор.
7. Методичні вказівки (пам'ятка) учням щодо аналізу письмових історичних джерел в підручнику з історії 5-го класу (на прикладі одного з

джерел) обсягом 5–6 стор.

Критерії оцінювання

Індивідуальні навчально дослідні завдання оцінюються за п'ятибальною системою.

Якщо студент повністю розкриває проблему, показує вміння аналізувати та систематизувати матеріал, вірно та послідовно викладає фактичний матеріал, володіє термінологією, робота отримує оцінку “5”.

Якщо студент розкрив поставлене завдання не повністю, але систематизував і узагальнив матеріал, використав спеціальну термінологію, робота отримує оцінку “4”.

Робота, в якій виконано тільки частина завдання, отримує оцінку “3”.

Студент, який навів фактичний матеріал і вміє оперувати термінологією, але не зробив узагальнення, не вміє систематизувати дані, отримує оцінку “2”.

Якщо в роботі присутні тільки деякі фактичні матеріали, студент отримує оцінку “1”.

Не виконане завдання, оцінка “0” балів.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції; практичні заняття; мікрОВикладання, інноваційні та інтелектуальні ігри; аналітична робота з науковими текстами; вирішення проблемних ситуацій та світоглядних завдань.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне оцінювання, модульне тестування; оцінка самостійної та індивідуальної роботи; підсумкове тестування; екзамен.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

5-й семестр

Поточне тестування та самостійна робота		ІНДЗ	Екзамен	Сума
Змістовий модуль № 1	Змістовий модуль № 2			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	9	40	100

6-й семестр

Поточне тестування та самостійна робота																	ІНДЗ	Екзамен	Сума	
Змістовий модуль № 3							Змістовий модуль № 4													
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	6	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
66–74	D		
60–65	E	задовільно	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Опорні конспекти лекцій, розробки практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

Конституція України від 28. 06. 1996.

Закон України від 05. 09. 2017 № 2145 – VIII «Про освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>

Закон України від 16.01.2020 № 463-IX «Про повну загальну середню освіту» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року Режим доступу: <https://www.kmi.gov.ua/npas/249613934>

Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. – Запоріжжя, 2000.

Баханов К. О. Лабораторно-практична робота у викладанні історії. – К. : Генеза, 1996.

Галлагер Кармел. Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості. Посібник для вчителя. Пер. з англ. – Х.: Харківська правозахисна група, 2001.

Гончаренко С. У. Український педагогічний словник . – К.: Либідь, 1997.

Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. К.: Генеза, 2009.

Яковенко Г. П. Методика навчання історії. Навчально-методичний посібник. Х.: ХНАДУ, 2017.

Допоміжна

Акінфійєв О. Реферат як приклад дослідницької роботи // Історія в школі. – 1998. – № 8. С. 16 –21.

Барановська О. Технологія контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів // Історія в школі. – 2002. – №4. –С. 6 –8.

Біловол І. До питання оцінювання знань на уроках історії // Історія в школі. – 1999. – № 5. – С. 23 –27.

Гаврилів Б. М., Грабовецький В.В. Кабінет історії в навчальному закладі (методичні рекомендації) // УІЖ. – 1992. – № 4. – С. 45 –64.

Гісем О. В., Мартинюк О. О. Всесвітня історія. 7 клас: розробки уроків. – Х.: Вид-во “Ранок”, 2015.

Єфімова В. О. Історія: Методичні рекомендації щодо проведення навчальної практики . –Х.: Видавнича група “Основа”, 2005.

Кожемяка О. Л. Інтелектуальні ігри на уроках історії. Х.: Видавнича група “Основа”, 2005.

Курилів В. Методика викладання історії. Методичний посібник. Львів – Торонто: Світ, 2003.

Левіс Ф. Л., Салата О. О. Методика викладання історії. Посібник учителя. Х.: Видавнича група “Основа”, 2006.

Мокрогуз О. П. Інноваційні технології на уроках історії. Х.: Видавнича група “Основа”, 2005.

Нікора А. О. Шкільний курс “Історія України” та методика його викладання. – Миколаїв: Іліон, 2003.

Освітні технології: Навчально-методичний посібник / Під. ред. О. М. Пехоти. – К.: А. С. К., 2003.

Островський В. В. Всесвітня історія. Історія України. 6 клас. : кн. для вчителя. К.: Генеза, 2014.

Охредько О. І. Всесвітня історія. 6–7 класи: Нестандартні уроки. Х.: Веста, 2008.

Охредько О. І. Історія та комп’ютер // Історія в школі. – 2001. – № 5. – С. 22–24.

Слабодух М. Краєзнавчий гурток. – Тернопіль – Харків: Ранок, 2012.

Слюсаренко І. Г. Філософсько-світоглядна культура вчителя // Педметодика. – 2000. – № 5. – С. 80–82.

Старєва А. М. Методика навчання історії: особистісно орієнтований підхід. Навчальний посібник – Миколаїв: Вид-во “Іліон”, 2007.

Сучасний урок. Типи та структура. Режим доступу: pedagogika.usoz.ua/knygy/Suchasnyj_urok.pdf

Полянський О. Історія України: проблеми методології та методики. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012.

Подобєд О. А. Історія України. 5, 7 класи: Нестандартні уроки. – Х.: Веста, 2008.

Терно С. Методика розвитку критичного мислення учнів 8-9 кл. на уроках історії// Історія в школах України. – 2009. - №9. – С.7-13.

Фурман А. Підручник у модульно-розвивальній системі: зміст, структура, оформлення // Рідна школа. – 2000. – № 7.– С. 23–32.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Бібліотека Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка

Бібліотека Кременецького краєзнавчого музею

Сайт Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського
<http://www.nbu.gov.ua/>

Сайт Інституту історії України НАН України <http://history.org.ua/uk>

Сайт Співки археологів України <http://www.vgosau.kiev.ua/>

Сайт Историческая библиотека <http://historylib.org/>

Електронна бібліотека «Діаспоріана» <http://diasporiana.org.ua/>